

بررسی اقدامات موثر بر تکرار جرم سارقان سابقه دار در سرکلانتری هشتم تهران بزرگ

عبداله روزبه گل افشانی^۱، سید رضا عمادالدین^۲، فرشاد دارایی قادیکلایی^۳

از صفحه ۱۹۹ تا ۲۲۸

تاریخ دریافت: ۹۶/۷/۷

تاریخ پذیرش: ۹۶/۱۰/۶

چکیده

زمینه و هدف: بدون شک یکی از دغدغه‌های سیستم‌های پلیسی از دیر باز مسئله تکرار جرم و ارتکاب مجدد سرقت توسط سارقان سابقه دار می‌باشد به طوری که علی‌رغم افزایش تعداد دستگیری سارقان، نه تنها کاهش در وقوع سرقت را مشاهده نمی‌کنیم بلکه روند رو به رشدی را نیز شاهد هستیم. وهدف از این پژوهش بررسی اقدامات موثر بر تکرار جرم سارقان «سابقه دار» می‌باشد.

روش شناسی: این پژوهش از نظر نوع و هدف کاربردی و از نظر ماهیت روش توصیفی-پیمایشی است و از نظر تاثیر متغیرها بر هم یک پژوهش علی (پس رویدادی) محسوب می‌شود که برای اجرای آن از دو روش اسنادی (کتابخانه ای) و روش میدانی (پیمایشی) استفاده شده است. در روش اسنادی جهت تدوین چارچوب نظری تحقیق و مطالعات انجام گرفته قبلی در خصوص موضوع تحقیق استفاده گردید. از روش میدانی نیز با استفاده از ابزار پرسش نامه جهت جمع آوری اطلاعات جامعه نمونه استفاده شده است.

یافته‌ها: پژوهش حاضر ضمن بررسی مسأله تکرار سرقت توسط سارقان سابقه دار محدوده سرکلانتری هشتم فرماندهی انتظامی تهران بزرگ شاخصهای ۱. کنترل سارقان آزاد شده ۲. حمایت اجتماعی از سارقان آزاد شده ۳. بکارگیری مجازاتهای جایگزین زندان ۴. میزان اختیارات پلیس ۵. تناسب و اجرای دقیق احکام به عنوان عوامل موثر (متغیر مستقل) تعیین و بررسی گردیده است. در نهایت تعداد ۳۲۲ فقره پرسش نامه از سارقان سابقه دار جهت سنجش فرضیه‌های یکم، دوم، سوم، پنجم ۴۸ پرسش نامه از افسران خبره جهت سنجش فرضیه چهارم جمع آوری گردید. جهت تست فرضیات از آزمون T تک نمونه‌ای استفاده گردید.

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش مشخص گردید کنترل سارقان آزاد شده، انجام حمایت‌های اجتماعی از سارقان بعد از آزاد شدن از زندان، بکارگیری مجازاتهای جایگزین حبس، افزایش میزان اختیارات و اقتدار پلیس و متناسب بودن احکام قضایی با جرائم و اجرای دقیق مجازاتها بر تکرار مجدد سرقت موثر می‌باشد. همچنین بر اساس نتایج به دست آمده از آزمون فریدمن و مقایسه میانگین رتبه‌ها مشخص شد که تناسب و اجرای دقیق احکام بیشترین اهمیت را در جلوگیری از تکرار سرقت دارا می‌باشد.

کلید واژه‌ها: زندان، مجازاتهای جایگزین حبس، کنترل سارقان، تکرار سرقت، سارقان سابقه دار.

۱. کارشناس ارشد رشته مدیریت انتظامی، دانشگاه علوم انتظامی امین و عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی امین و نویسنده مسئول.

a.rozbeh@chmail.ir

۲. کارشناسی ارشد رشته کشف علمی جرایم از دانشگاه علوم انتظامی امین. rezaemadedin@yahoo.com

۳. کارشناس ارشد رشته حقوق جزا و جرم‌شناسی از دانشگاه موسسه آموزش عالی فروردین و عضو هیئت علمی موسسه آموزش عالی فروردین.

مقدمه

بدون شک یکی از دغدغه‌های سیستم‌های عدالت کیفری از دیر باز مسأله تکرار جرم و بازگشت دوباره مجرمین به چرخه جرم می‌باشد. واضح است که بالاخره روزی حبس زندانی به پایان میرسد و زمانی که آزاد شده و به جامعه باز می‌گردد چنانچه مجدداً مرتکب جرم گردد به این معنا است که علاوه بر آسیب جدی که از لحاظ مادی و روانی به جامعه وارد نموده باعث هدر رفتن بودجه کشور نیز می‌شود، و عملاً این هزینه برگردن افراد جامعه تحمیل می‌گردد. چرا که نگهداری هر زندانی در زندان مستلزم صرف بودجه قابل توجهی بوده و تکرار جرم بعد از آزاد شدن به معنی هدر رفتن منابع می‌باشد. لازم به توضیح است که مبحث فوق زمانی قابل طرح است که به زندان به عنوان یک مرکز بازپروری و تربیتی نگریسته شود نه فقط مرکزی که برای تحمل کیفر ایجاد شده است. از دیر باز جرم شناسان و دانشمندان علوم اجتماعی به این موضوع پرداخته و دغدغه تکرار جرم در کلیه جوامع وجود داشته است. در ایران نیز چنانچه به قوانین گذشته رجوع کنیم در می‌یابیم که به مسأله تکرار جرم در قوانین جزایی که در سال ۱۳۰۴ شمسی تصویب گردیده اشاره شده و مد نظر قانونگذار قرار گرفته است. در سناریو جرم بزهکار و بزه دیده بازیگرانی می‌باشند که نقش اول و اصلی آن بزهکار می‌باشد. در این میان تکرار جرم نیز فرآیندی را تشکیل میدهد که به موجب آن شخصی که پیشتر به واسطه ارتکاب بزه‌ی تحت پیگرد نظام عدالت کیفری قرار گرفته مجدداً به واسطه حالت خطرناک و ظرفیت جنایی بالا به دنیای بزهکاری روی می‌آورد و هنگامه مجرمانه دیگری را خلق می‌کند. تردیدی نیست که مسأله تکرار جرم در دنیای علوم جنایی چه در گستره ملی و چه بین‌المللی به عنوان معضلی بزرگ شناخته شده است اما بنظر میرسد کشورمان در یافتن راهکاری برای رفع یا تعدیل این معما موفقیت زیادی به دست نیاورده است. با توجه به موارد ذکر شده سوال اصلی این تحقیق این است که: بررسی اقدامات موثر بر تکرار جرم سارقان «سابقه دار» کدامند؟

سوالات فرعی

۱. آیا بین کنترل سارقان و تکرار سرقت رابطه معنی داری وجود دارد؟
۲. آیا بین حمایت اجتماعی از سارقان و تکرار سرقت رابطه معنی داری وجود دارد؟

۳. آیا بین مجازات‌های جایگزین زندان و تکرار سرقت رابطه معنی داری وجود دارد؟

۴. آیا بین میزان اختیارات پلیس و تکرار سرقت رابطه معنی داری وجود دارد؟

۵. آیا بین قاطعیت و تناسب احکام صادر شده برای سارقان و تکرار سرقت

رابطه معنی داری وجود دارد؟

بیان مسئله

در حال حاضر یکی از دغدغه‌های اصلی پلیس بازگشت سریع سارقان آزاد شده به چرخه جرم سرقت می‌باشد. به طوری که علی‌رغم افزایش تعداد دستگیری سارقان (به اعتبار آمار منتشره) نه تنها کاهش در وقوع سرقت را مشاهده نمی‌کنیم بلکه روند رو به رشدی را نیز شاهد هستیم که منطقی بنظر نمی‌رسد. متأسفانه دیگر کمتر سارقی را می‌بینیم که در برگ بررسی سوابق وی مهر «فاقد سابقه کیفری» درج شده باشد و سن سارقان نیز کاهش محسوسی داشته است. به نظر می‌رسد که مجرمین دیگر واهمه‌ای از دستگیر شدن نداشته و بعد از آزاد شدن بلافاصله اقدام به انجام سرقت می‌نمایند و چنانچه با آموزه‌های داخل زندان روش خود را تغییر نداده و شدیدتر و حرفه‌ای‌تر نمایند، حداقل به همان روال قبلی طی طریق نموده و به شگرد خود وفاداری می‌مانند. مهمترین اثر این موضوع به چالش کشاندن امنیت روانی جامعه و بی‌اعتمادی مردم به

سیستم عدالت کیفری می‌باشد. در سال ۱۳۹۳ آمار دستگیری سارقان سابقه دار نسبت به سال قبل ۸/۵٪ رشد داشته است. بطور کلی ۴۰٪ تا ۴۵٪ دستگیریها مربوط به سارقان سابقه دار است و این نشان می‌دهد در مبارزه با سرقت به نتایج دلخواه نرسیده ایم، چرا که آمار سارقانی که پس از آزادی از زندان متنبه میشوند زیاد نیست.

مبانی نظری پژوهش

تکرار جرم از جمله دقیق‌ترین و سخت‌ترین مباحث حقوق کیفری است. هم از آن جهت که با مسایل جزایی و اجتماعی مرتبط است و هم بدان دلیل که در راستای اجرای عدالت در ارتباط با آن مشکلات متعددی برای دادگاهها ایجاد می‌شود. تکرار جرم و بویژه تکرار سرقت بی‌گمان ظریف‌ترین مساله جرم شناسی را نیز تشکیل می‌دهد که باید به حل آن پرداخت و مساله‌ای در حاشیه

تبهکاری نیست. به واسطه تکرار جرم زندانها در اکثر کشورها، انباشته از بزهکاران مکرر و دادگاهها مملو از پرونده‌هایی هستند که در انتظار رسیدگی قرار دارند. بزهکاران دستگیر، توقیف، محاکمه و محکوم میشوند و پس از طی فرآیند کیفری به تصور این که اصلاح شده‌اند آزاد می‌شوند ولی بار دیگر به ارتکاب جرم اقدام نموده، چرخ‌های دستگاه عدالت کیفری را به دفعات به گردش در می‌آورند. تکرار جرم علاوه بر آن که نشانه ناتوانی و قصور بزهکار جهت بازاجتماعی شدن و انطباق با حیات عاری از جرم است، بیانگر کاستی و ناتوانی نهادهای مجری عدالت کیفری جهت بازسازی و بازپروری بزهکار و همچنین پیشگیری از تکرار جرم نیز هست. به این ترتیب با وجود صرف هزینه‌های فوق العاده سنگین در نظام عدالت کیفری که مصروف تاسیس دادگاهها، زندانهای عظیم، کارگاههای آموزش حرفه‌ای و علمی، تحقیقات متعدد در مراحل تشخیص و درمان و... می‌گردد. بازگشت بزهکاران به جرم، همچنان امری پایدار و مستمر است. بیش از نیمی از مشتریان دائم دستگاه عدالت کیفری و آنانی که درهای نهادهای متعدد این نظام از قبیل مراکز پلیس، دادگاهها، بازداشتگاهها، زندانها و بطور کلی مراکز اصلاح و تربیت به خاطر آنان هر صبح و شام باز و بسته می‌شود را تکرار کنندگان جرم تشکیل می‌دهند، به گونه‌ای که می‌توان گفت در صورت فقدان وجود چنین گروهی از بزهکاران، استخدام تعداد عظیم نیروی پلیس، تاسیس گستره‌ای وسیع از نهادهای کیفری و اشتغال رو به افزایش قضات، ماموران اصلاح و تربیت و... با رکودی قابل توجه همراه می‌شد و در نتیجه حجم بالای هزینه‌های اقتصادی، می‌توانست صرف آموزش و رفاه عامه افراد اجتماع گردد. در حال حاضر یکی از دغدغه‌های اصلی پلیس بازگشت سریع سارقان آزاد شده به چرخه جرم سرقت می‌باشد. به طوری که علی‌رغم افزایش تعداد دستگیری سارقان (به اعتبار آمار منتشره) نه تنها کاهش در وقوع سرقت را مشاهده نمی‌کنیم بلکه روند رو به رشدی را نیز شاهد هستیم که منطقی به نظر نمی‌رسد. متأسفانه دیگر کمتر سارقی را می‌بینیم که در برگ بررسی سوابق وی مهر «فاقد سابقه کیفری» درج شده باشد و سن سارقان نیز کاهش محسوسی داشته است. به نظر میرسد که مجرمین دیگر واهمه‌ای از دستگیر شدن نداشته و بعد از آزاد شدن بلافاصله اقدام به انجام سرقت می‌نمایند و چنانچه با آموزه‌های

داخل زندان شگرد خود را توسعه نداده و شدیدتر و حرفه‌ای‌تر نمایند حداقل به همان روال قبلی طی طریق نموده و به شگرد خود وفاداری مانند مهم‌ترین اثر این موضوع به چالش کشاندن امنیت روانی جامعه و بی‌اعتمادی مردم به سیستم عدالت کیفری می‌باشد. در سال ۱۳۹۳ آمار دستگیری سارقان سابقه دار نسبت به سال قبل ۸/۵٪ رشد داشته است. بطور کلی ۴۰٪ تا ۴۵٪ دستگیریه‌ها مربوط به سارقان سابقه دار است و این نشان می‌دهد در مبارزه با سرقت به نتایج دلخواه نرسیده ایم، چرا که آمار سارقانی که پس از آزادی از زندان متنبه می‌شوند زیاد نیست. مطالعات تاریخ حقوق کیفری و نیز تاریخ تحولات آن به خوبی گویای این واقعیت است که این پاسخ‌ها با وصف خصیصه احتمالی «تناسب و متناسب» که در دوره‌های مختلف تاریخ حقوق کیفری در راستای ریشه کن کردن این پدیده و یا حداقل کاهش آن وضع شده‌اند، ضمن تبلور در اشکال گوناگون هنوز نتوانسته است که فرآیند ذهنی و عینی وقوع این رخداد مجرمانه را عقیم نموده و به هدف نخستین توسل به این پاسخ‌ها در گستره نظام عدالت کیفری دست یابد، زیرا افرادی که برای نخستین بار مرتکب نقض یکی از هنجارهای کیفری می‌شوند متعاقب تحمل کیفر به مثابه برآیند و عواقب فعل جنایی ارتكابی، به ناگاه مجدداً در منجلاب جرم گرفتار شده و حادثه مجرمانه‌ای دیگر می‌آفرینند. به راستی علت چیست و مشکل کدام است؟ چرا سارقان به ویژه شمار غالب آنها بعد از ارتکاب جرم و اعمال کیفر صادره در قبال آن، دوباره برگ مجرمانه دیگری در سجل کیفری خود به ثبت می‌رسانند و چرخ سیستم عدالت کیفری را مجدداً به حرکت در می‌آورند. تردیدی نیست که مساله تکرار جرم در دنیای علوم جنایی چه در گستره ملی و چه بین‌المللی به عنوان مهم‌ترین معضل شناخته شده است. از آنجا که تکرار جرم توسط افراد سابقه دار حجم زیادی از جرائم را تشکیل می‌دهد، لذا سارقان سابقه دار که از حبس رها می‌شوند اگر بدون برنامه و کنترل در جامعه رها شوند قطعاً درصد بالایی از آنها مجدداً به ارتکاب سرقت روی می‌آورند، بنابراین با برنامه ریزی و هدایت و کنترل زندانیان آزاد شده به خصوص سارقان می‌توان از ارتکاب دوباره سرقت و جرائم دیگر جلوگیری نمود. هدف از این پژوهش بررسی اقدامات موثر بر تکرار جرم سرقت توسط سارقان «سابقه دار» می‌باشد.

پیشینه تحقیق

- شهناز مرادی تحقیقی (۱۳۵۴) با عنوان «بررسی علل ارتکاب مجدد سرقت در بین سارقان کانون اصلاح و تربیت» به این نتیجه رسید که مشکلات سارقان، ریشه‌های عمیق اجتماعی و روانی و اقتصادی دارد.
- سید خیرالله خوشقدم خو در سال (۱۳۸۷) در پایان نامه خود با عنوان «تکرار جرم-شیوع و علل» که در دانشگاه پیام نور عسلویه انجام شده است اعلام داشته که میان سن و تکرار جرم رابطه معناداری وجود دارد.
- قره‌گوزلودر سال (۱۳۹۲) در پایان نامه کارشناسی ارشد خود که با موضوع «بررسی تاثیر روشهای کنترل مجرمین سابقه دار بر پیشگیری از تکرار جرم» در دانشگاه علوم انتظامی انجام یافته نیز به نقش کنترل مجرمین پرداخته است. در این تحقیق مشخص گردید که کنترل سارقان در پیشگیری از تکرار جرم موثر می‌باشد.

تحقیقات خارجی

- سیمون و ابرون^۱ (۱۹۸۰) با انجام تحقیقی در لندن اظهار داشته‌اند که ۳۶٪ از معتادین به هروین، مرتکب جرائمی شده‌اند که مستقیماً مربوط به مواد مخدر نیست و ۲۵٪ معتادین به هروین مرتکب جرائمی نظیر اخلال در نظم عمومی و ۷۴٪ مرتکب سرقت می‌گردند.
- لیندن و پری^۲ (۱۹۸۲) در تحقیقی به بررسی تاثیر یا عدم تاثیر آموزش‌های اصلاحی و فنی و حرفه‌ای بر تکرار جرم مجرمان آزاد شده و بازپروری زندانیان آموزش دیده پرداختند. در نتیجه این تحقیق دریافتند با وجود اینکه بیشتر ارزیابی‌ها نشان از پیشرفت زندانیان در امر آموزش داشته است، اما این امر تاثیری بر نرخ تکرار جرم و اشتغال زندانیان آزاد شده نداشت. آنها اظهار عقیده کردند که این گونه برنامه‌ها زمانی بیشتر به موفقیت نزدیک خواهند شد که اولاً فشرده‌تر باشد و ثانیاً در زندان محل جداگانه‌ای را به عنوان جانشین زندان به آن اختصاص دهند و ثالثاً خدمات پس از آزادی نیز برای زندانیان آزاد شده در نظر گرفته شود (غلامی، ۱۳۹۰: ۲۷۴).

1. Simon and Oberon
2. Linden and Perry

■ گوردون (۱۹۸۳) در تحقیقات ۱۰ ساله خود در مرکز بازپروری معتادین جوان در لندن نتیجه گیری کرد که سرقت به خاطر تهیه مواد مخدر علت اصلی جرائم دیگر است. این تحقیق نشان داد ۶۶٪ معتادین، جرائم دیگری نظیر اختلال در نظم عمومی و بزهکاری داشته اند. اطلاعاتی که اخیراً از طریق اعترافات معتادین به دست آمده و هر چند دارای نقایصی است، اما تجزیه و تحلیل جامعی از شناسایی رفتارهای بزهکارانه معتاد ارائه می دهد (نجفی علمی، ۱۳۸۲).

■ همچنین در بررسی دکتر گالی^۲ در مورد ۳۱۵ سارق دارای سابقه جرم این رابطه نشان داده شده است. این بررسی نشان می دهد که میان گروههای سنی مختلف که مرتکب جرم شده اند گروه سنی ۱۸ تا ۳۰ ساله با اختصاص ۵۰/۴۱ درصد کمی بیش از نیمی از جامعه آماری را در بر گرفته است. واقعیت این است که تکرار جرم در گروه سنی جوانان بیشترین فراوانی را به خود اختصاص می دهد.

■ تحقیق دیگری توسط فی نلی^۳ انجام شده که در آن تحقیق اعلام داشتند اکثر مجرمینی که مرتکب تکرار جرم شده اند از افراد واقع شده در سن ۳۰ سالگی می باشند.

■ پژوهشی در کانادا توسط بونتا و دیگران انجام که نتایج ۴۶ تحقیق را در بین ۲۳۰۰۰ نفر بررسی نمودند. بر اساس نتایج به دست آمده برنامه های ترمیمی و حمایتی تا حدودی بر کاهش نرخ تکرار جرم تاثیر گذار بوده اند (زهر، ۱۳۸۳: ۲۶).

چارچوب نظری تحقیق

از آنجا که موضوع تکرار جرم دارای دو جنبه فردی و اجتماعی است الزاماً باید هم از نظریه های روانشناختی و هم از نظریه های جامعه شناختی استفاده نماییم. علی رغم وجود نظریه های متعدد جرم شناسی، تلاش برای ایجاد ارتباط میان تکرار جرم و تئوریهای جرم شناسی و تبیین این نکته که چرا افراد درگیر چنین حدی از اعمال مجرمانه می گردند با جدیت صورت نپذیرفته است. پاسخ

1. Gordon

2. D.H.GALY

3. fanella

کلی علوم اجتماعی جهت فهم بهتر تکرار جرم می تواند با پاسخ نظام عدالت کیفری جهت تقلیل نرخ تکرار جرم مساوی پنداشته شود. در این راستا (پاسخ نظام عدالت کیفری) کوشش های زیادی صورت پذیرفته است اما نتایج واقعی اندکی بدست آمده است (غلامی، ۱۳۹۰: ۱۷۳).

در این پژوهش از مهمترین نظریات و تئوریهای مرتبط با موضوع تکرار جرم اشاره میگردد. لازم به توضیح است که از نظریه های مطرح شده، نظریه های انتخاب عقلایی - نظریه بازدارندگی سزار بکاریا - نظریه اقتصادی جرم گاری بکر - نظریه تفاوت ارتباطات و انتقال فرهنگی - نظریه سبک زندگی - نظریه کنش متقابل اجتماعی - بی هنجاری یا آنومی مرتن و تئوری کلاسیک جرم بیشترین همسویی را با نتایج این تحقیق داشته است.

نظریه انتخاب عقلایی

این نظریه در سال ۱۹۸۶ توسط کلارک^۱ و کورنیش^۲ ارائه گردید. مبنای نظریه انتخاب عقلایی، بر این اصل می باشد که عمل بزه کار یک عمل سنجیده است. یک راه و وسیله برای رسیدن به هدف می باشد و لذا از موقعیت ها و فرصت ها استفاده می کند و به منظور اجتناب از خطرات بیش از اندازه، احتیاطات لازم را انجام می دهد. این تئوری با طرز تفکر مجرمان سرو کار دارد. معمولاً افراد بزهکار مکانهایی را برای اعمال غیر قانونی خود انتخاب می کنند که فواید ناشی از ارتکاب آن بیشتر از ریسک و تلاش انجام آن باشد (محمدی فرد، ۱۳۹۱: ۴۷).

در نظریه انتخاب عقلایی چند رکن و عنصر وجود دارد. اولین عنصر افزایش هزینه ارتکاب جرم است که مهمترین راه افزایش هزینه، افزایش و تشدید مجازات می باشد. البته در این خصوص ۳ اصل باید رعایت شود که عبارتند از ۱- سخت بودن مجازات ۲- قطعی بودن مجازات یعنی اعمال مجازات باید با قاطعیت انجام شود تا هزینه ارتکاب بالا برود ۳- مجازات باید سریع بوده و فاصله بین جرم تا اعمال مجازات کوتاه باشد، چرا که اگر طولانی باشد بازدارندگی اش کم میشود. دومین عنصر نظارت و کنترل است به نحوی که باید مراقبت بازدارنده ای اعمال شود که عرضه جرم محدود گردد (سراج زاده، ۱۳۸۸).

1. klarcke
2. cornish

فرضیه مبنای نظریه انتخاب عقلایی، دقیقاً مخالف جبرگرایی لمبروزو است و اعتقاد دارد عمل بزهکار یک عمل سنجیده است، یک راه و وسیله برای رسیدن به هدف (ابراهیمی، ۱۳۹۱: ۲۲).

نظریه بازدارندگی

یکی از کسانی که بر لزوم کشف جرم تاکید بسیار دارد سزار بکاریا اندیشمند ایتالیایی و بنیان گذار حقوق کیفری نوین است. مبنای نظریه بازدارندگی معمولاً از رساله جرائم و مجازاتهای وی استخراج می گردد. بکاریا این رساله را در سال ۱۷۶۴ چاپ نمود. این نظریه که در نیمه دوم قرن هیجدهم مطرح گردید در اوایل قرن بیستم به افول گراییده و مجدداً در دهه ۱۹۶۰ با رویکرد «الگوی عدالت کیفری» مطرح گردید. به نظر وی سودمندی دستگاه عدالت کیفری و اجرای مجازاتها را می بایست در آثار بازدارندگی آن جستجو نمود، چرا که اعمال مجازات بر مرتکب جرم دو بیابسی ارجاعی و یا بازدارندگی فردی و اجتماعی در بر دارد. به عقیده بکاریا برای افزایش آثار ارجاعی و جمعی مجازاتها به جای افزایش شدت آنها که افرادی نظیر جرمی بنتام اندیشمند انگلیسی بر آن تاکید می کردند می بایست بر سرعت و قطعیت اجرای مجازاتها افزود. به عبارتی اگر در فاصله زمانی نزدیک به ارتکاب جرم تمام یا اکثر مرتکبین جرائم شناخته شده و پس از رسیدگی به جرائم آنها در دستگاه عدالت کیفری به سرعت محکوم و مجازات شوند در این صورت مجازاتها می توانند آثار ارجاعی فردی و اجتماعی خود را بازی کنند. در این صورت لازم نیست که بر دامنه مجازاتها به صورت افراطی افزود. گیس ۱۱ بازدارندگی را این گونه تعریف می کند: بازدارندگی به ترک یا کاهش آن عمل (مجرمانه) که خطر تحمل مجازات را که هر کسی در صورت ارتکاب جرم متحمل آن می شود کاهش می دهد. وی بازدارندگی را به سه نوع مطلق، محدود و خاص تقسیم بندی نموده است. تاکید بر شدت و حتمیت مجازاتها در نظریه بازدارندگی، از دیگر مسائلی است که در شناخت آن مدنظر قرار گرفته است. تعداد کمی از نویسندگان بر جنبه شدت بازدارندگی تاکید کرده اند. در حالی که اکثر نویسندگان بر حتمی بودن آن تاکید دارند. نظریه انتخاب عقلایی مدلی از نظریه بازدارندگی و رویکردی نوین از این نظریه می باشد (غلامی، ۱۳۹۰: ۱۰۰).

تئوری اقتصادی جرم گاری بکر

گاری بکر، عمل مجرمانه را یک نوع عمل اقتصادی می‌داند و واکنش اجتماعی را به منزله شکلی از سیاست اقتصادی تلقی می‌کند. به نظر او مجرم یک بیمار نیست، بلکه مانند هر فرد دیگری، موجودی است منطقی و استدلالی که بر حسب فایده‌ای که از نتیجه فعالیت مجرمانه خود انتظار دارد، انتخاب می‌کند و تصمیم می‌گیرد. طبق اصل حساب گری بتام، مجرم طبق یک معادله‌ای که یک طرفش سود حاصل از ارتکاب جرم و طرف دیگرش زیان احتمالی ناشی از محکومیت و مجازات قرار دارد تصمیم به ارتکاب یا عدم ارتکاب جرم می‌گیرد. برای اینکه این معادله به نفع عدالت پیش برود باید مجازات سنگین شود تا بهای مستقیم جرم (ضمانت اجرای کیفری) بیشتر از سود حاصله از ارتکاب جرم باشد. مجازات باید از نظر ماهیت، میزان و نحوه اجرا طوری باشد که حالت انصراف را در نزد مجرمین بالقوه بوجود آورد و بدین ترتیب ریسک حاصل از ارتکاب جرم را بوجود آورد. به تعبیر دیگر مجازات باید از نظر میزان، قطعی و از نظر اجرا، حتمی و از نظر سرعت، بسیار کوتاه باشد. قسمت دوم نظریه بکر تقویت اجتماعی و اقتصادی واکنش اجتماعی است. وی معتقد به کنار گذاشتن روشهای اصلاح و درمان مجرم به نفع تحمل کیفر است. زیرا اصلاح و درمان، نظام کیفری را تضمین نمی‌کند و بار اجتماعی بازدارنده ندارد و بر عکس هزینه اقتصادی زیادی برای بودجه عمومی دارد (نجفی ابرند آبادی، ۱۳۹۱: ۱۴۳).

نظریه خرده فرهنگی کوهن، کلوارد و اوهلین

این نظریه بر بزهکاری جوانان متمرکز است و در یک تحلیل جامعه شناختی، بزهکاری جوانان را بر حسب ویژگی‌های خرده فرهنگی آنها، مانند ارزش‌ها، باورها، زبان، عادات و شیوه‌های زندگی مورد بررسی قرار می‌دهد. در سال ۱۹۶۰، کلوارد و اوهلین، باندهای جوانان بزهکار را مورد مطالعه قرار داده‌اند. آنها استدلال کردند که اینگونه باندها در اجتماعات خرده فرهنگی که احتمال دستیابی به موفقیت از راه مشروع اندک است به وجود می‌آیند، مانند اجتماعات اقلیت‌های قومی محروم. اعضای باندها برخی جنبه‌های مطلوبیت موفقیت مادی را می‌پذیرد، اما این ارزشها از طریق خرده فرهنگهای اجتماع محلی پالایش می‌شوند. این دو جامعه شناس معتقدند خرده فرهنگ بزهکار فرصت‌هایی را که

برای آموختن و عمل کردن به نقش‌های بزهکارانه برای افراد فراهم می‌سازد. این فرهنگ همچون الگوی موفقیت آمیز بزهکاری را فراروی افراد می‌گذارد و فرصت‌های مناسبی برای آنان فراهم میکند تا این الگوها را بکار برند و بدینگونه نشان می‌دهند که بزهکاری امری عملی و همراه با پاداش است. کوهن نیز همانند مرتن محرومیت فرهنگی را عامل تعیین کننده در شکست و ناکامی فرزندان طبقه کارگر در امر تحصیلی می‌داند. به بیان کوهن فرهنگ فرعی بزهکاری، هنجارهای خود را از فرهنگ کلی که بر اصل موفقیت تکیه دارد، دریافت می‌کند اما آنها را در جهت خلاف تغییر میدهد و بدین ترتیب برای اعمال جنایی نظیر سرقت و ... که در کل جامعه محکوم است، ارزشی والا و برتر قائل می‌شود (قره‌گوزلو، ۱۳۹۲: ۴۲).

نظریه کنش متقابل اجتماعی

از نظر پارسونز، کنش چیزی جز کوشش برای تطبیق با هنجارها نیست. یکی از ویژگیهای واحد کنشی پارسونز این است که گرایش فرد را به تلفیق علایق فردی خود با ساختارهای کلان اجتماعی نشان می‌دهد (ریترز، ۱۳۸۵: ۱۱۳). پارسونز کجروی را ناشی از همبستگی ناقص میان حرکت اجتماعی جامعه و حرکت فردی انسانهای سازنده جامعه می‌داند و زندان و زندانی شدن عاملی است که فرد را از حرکت اجتماعی باز می‌دارد. شکاف میان رشد و تغییرات بهینه جامعه و فرد زندانی عاملی است که بازدارنده حرکت و تغییر مثبت در فرد است، به گونه‌ای که زندانی پس از آزادی با روند تغییرات بیگانه شده است و به مهارتهای لازم برای کار و پیشرفت اجتماعی مجهز نیست (راهب، ۱۳۸۶: ۱۱۳).

نظریه بی‌هنجاری یا آنومی مرتن

یکی از نظریه‌های مطرح در بررسی مسائل جامعه زندان، نظریه بی‌هنجاری است. مرتن^۱ میگوید: هنگامی که فرد دچار حالت بی‌هنجاری می‌شود، وابستگی و احساس تعلق به گروه را از دست میدهد. هنجارهای گروهی را به عنوان سرمشق نمی‌پذیرد، از آنها می‌گریزد و برای مدتی در بی‌هنجاری یا به قول دورکیم کژهنجاری به سر می‌برد، زیرا هنجار مطلوبی نمی‌یابد تا جانشین هنجارهای

پیشین سازد. البته تمام هنجارها را از دست نمی‌دهد اما خود را کنار می‌کشد و کمتر خود را با دیگران هم‌نوا و هم‌سان می‌یابد.

مرتن از مفهوم بی‌هنجاری که برای نخستین بار توسط امیل دورکیم، یکی از بنیان‌گذاران جامعه‌شناسی مطرح گردید، برای پروراندن نظریه پرنفودی درباره کجروی بهره‌گرفت. دورکیم مفهوم بی‌هنجاری را برای اشاره به این فرض بوجود آورد که در جوامع امروزی معیارها و هنجارهای سنتی بی‌آنکه توسط هنجارهای جدیدی جایگزین شوند تضعیف می‌شوند. مرتن مفهوم بی‌هنجاری را به فشار اطلاق می‌کند که وقتی هنجارهای پذیرفته شده با واقعیت اجتماعی در ستیزند، بر رفتار افراد وارد می‌آید. همچنین با توجه به طبقه بندی هاگان در خصوص رویکردهای جامعه‌شناسی انحراف، مهمترین فرضیه اخذ شده از نظریه آنومی در بحث انحراف و جرم را می‌توان اینگونه بیان کرد که هرچه انسجام یا اجماع عوامل اجتماعی کننده (خانواده، مدرسه، گروه دوستان) بر سر ارزشها و هنجارهای عام اجتماعی کمتر باشد، احتمال بزهکاری افراد بیشتر است (قره‌گوزلو، ۱۳۹۲: ۴۵).

تئوری کلاسیک جرم‌شناسی

از نظر مکتب کلاسیک، جرم تقصیر فرد است در انتخاب روشی که به دور از معیارهای قانونی است، در حالی که او می‌توانست به انتخاب روش‌های قانونی نیز پردازد. مدرسه کلاسیک و جرم‌شناسان^۱ طرفداران تئوری کلاسیک استدلال می‌کنند که مردم به انتخاب جرم می‌پردازند زیرا آنان فکر می‌کنند که با نقض قانون پیش از اطاعت از آن میتوان کسب منفعت کرد، در حالی که بنیانگذاران و طرفداران مکتب تحقیقی، جرم و بزهکاری را به عنوان معلول علل خاص و بدون اراده آزاد انسان تلقی می‌کنند (غلامی، ۱۳۹۰: ۱۷۲).

مدل مفهومی تحقیق

در این پژوهش بر اساس تئوری‌ها و مبانی نظری مطرح شده و اهداف تحقیق و همچنین تجربیات خدمتی محقق پنج فرضیه مطرح گردیده است و در این تحقیق «تکرار جرم سرقت» به عنوان متغیر وابسته و «عوامل موثر» شامل ۱ - کنترل

1. Classical school of

2. of criminologi

سارقان آزاد شده ۲- حمایت اجتماعی ۳- بکارگیری مجازات های جایگزین زندان ۴- میزان اختیارات پلیس ۵- تناسب و اجرای دقیق احکام به عنوان متغیر مستقل تعیین گردیده اند. متغیرهای مستقل این تحقیق براساس فرضیات پنج گانه، شاخص بندی و مفهوم سازی گردیدند و ابعاد این عوامل بر اساس تعاریفی که در علوم جنایی، حقوقی، جامعه شناسی و ... داشت استنباط و مشخص گردید. متغیر وابسته در تحقیق حاضر «تکرار جرم سرقت» می باشد.

روش شناسی تحقیق

این پژوهش از نظر نوع و هدف کاربردی^۱ و از نظر ماهیت روش توصیفی-پیمایشی است و از نظر تاثیر متغیرها بر هم یک پژوهش علی (پس رویدادی) محسوب می شود که برای اجرای آن از دو روش اسنادی (کتابخانه ای) و روش میدانی (پیمایشی) استفاده شده است. در روش اسنادی جهت تدوین چارچوب نظری تحقیق و مطالعات انجام گرفته قبلی در خصوص موضوع تحقیق استفاده گردید. از روش میدانی نیز با استفاده از ابزار پرسش نامه جهت جمع آوری اطلاعات جامعه نمونه استفاده شده است.

جامعه آماری

جامعه آماری در این تحقیق از دو بخش انتخاب شده است. بخش اول شامل افسران پلیس آگاهی و تجسس کلانتری‌های سرکلانتری هشتم که حداقل ۳ سال سابقه کار در امر مبارزه با سرقت را دارا باشند. برابر این تعریف تعدادی از افسران پلیس آگاهی و تجسس کلانتری‌ها که جامعه آماری محسوب گردیده و مورد سنجش قرار می‌گیرند و از آنجا که این افراد حداقل ۳ سال سابقه کار در امر پی‌جویی و رسیدگی به جرائم سرقت را دارا می‌باشند، در رابطه با موضوع تحقیق صاحب نظر و خیره محسوب می‌گردند. در بخش دوم برابر جدول جرسی و مورگان از ۳۲۲ نفر از سارقان سابقه دار که در بازداشتگاه‌های پایگاه هشتم آگاهی و کلانتری‌های سرکلانتری هشتم نگهداری میشوند تحقیق و پرسش‌نامه تکمیل می‌گردد.

نمونه آماری:

از آنجا که هدف ما تعیین عوامل موثر بر تکرار جرم سرقت بود لذا به روش تصادفی از بین ۲۰۰۰ نفر سارق تعداد ۳۲۲ نفر سارق سابقه دار انتخاب و پرسشنامه بین آنها توزیع گردید. در نمونه‌گیری تصادفی سارقان را به طبقات لوازم و محتویات خودرو- سارقان اماکن- سارقان وسایط نقلیه- سارقان زورگیر- سارقان کیف قاپ و سارقان سایر انواع سرقتها تقسیم نموده و پرسش‌نامه بین آنها توزیع گردید.

جغرافیا و محدوده زمانی تحقیق

این تحقیق در محدوده سرکلانتری هشتم فاتب که محدوده مرکز تهران بزرگ را شامل میشود توسط ۵ کلانتری ۰۸ انواب- ۱۲۹ جامی- ۱۱۲ ابوسعید- ۱۱۵ ارازی- ۱۱۱ هفت چنار و پایگاه هشتم پلیس آگاهی پوشش داده شده، انجام گرفته است. مشخص نمودن محدوده زمانی که تحقیق در آن صورت گرفته می‌تواند به درک بهتر خواننده از فرآیند و دستاوردهای تحقیق منجر گردد. در این تحقیق پس از تصویب طرح آن، اقدامات و مطالعات لازم با راهنمایی اساتید راهنما و مشاور انجام و بعد از جمع‌آوری منابع فرم پرسش‌نامه تهیه و پس از بررسی‌های روایی و پایایی آن، در سطح یگانهای فوق از مهرماه تا بهمن ماه سال ۱۳۹۴ (۵ ماه) اقدام به جمع‌آوری اطلاعات گردیده است.

ابزار گرد آوری اطلاعات

در این تحقیق برای جمع آوری اطلاعات از دو پرسش نامه استفاده گردیده است. پرسش نامه اول شامل ۱۱ سوال برای سنجش فرضیه چهارم در اختیار همکاران آگاهی قرار گرفته است. پرسش نامه دوم شامل ۳۵ سوال جهت سنجش سایر فرضیات بین جامعه آماری سارقان سابقه دار توزیع شده است. هر دو پرسشنامه خود ساخته محقق بوده که با نظر اساتید راهنما و مشاور طراحی شده است و پاسخها نیز بر اساس طیف لیکرت تهیه و مورد سنجش قرار گرفته است.

اعتبار روایی و پایایی ابزار تحقیق

الف) اعتبار روایی ابزار تحقیق

منظور از روایی این است که مقیاس و محتوای ابزار یا سوالات مندرج در ابزار دقیقاً متغیرها و موضوع مورد مطالعه را بسنجد (حافظ نیا، ۱۳۸۲).

برای دستیابی به روایی مطلوب در ابزار پرسش نامه مراحل زیر انجام شده است:

۱. انجام مصاحبه حضوری با اساتید راهنما و مشاور و همچنین افسران خبره در امر مبارزه با سرقت.

۲. با مطالعه متون مرتبط و همچنین تجربیات خدمتی محقق، شاخص های هر کدام از ابعاد تعیین و در مجموع ۴۴ سوال طرح و در قالب پرسش نامه در اختیار جامعه افسران خبره و کارشناسان امر مبارزه با سرقت قرار گرفت که با نظرات کارشناسان تغییراتی جزئی در پرسش نامه انجام و اصلاحات لازم صورت داده شده که نظر افسران در خصوص روایی کلی پرسش نامه مثبت بود. روایی ابزار جمع آوری اطلاعات با بهره گیری از روش اعتبار محتوا به لحاظ اینکه سوالات پرسش نامه به تایید اساتید محترم راهنما و مشاور رسیده است تامین می گردد.

ب) اعتبار پایایی ابزار تحقیق

ابزار پایا یا معتبر ابزاری است که از خاصیت تکرار پذیری و سنجش نتایج یکسان برخوردار باشد (حافظ نیا، ۱۳۸۲: ۱۵۵).

در این پژوهش جهت برآورد پایایی پرسشنامه محقق ساخته از روش همسانی

درونی استفاده شده است. همسانی درونی بر همسانی یا یکنواختی ماده‌ها یا اجزاء تشکیل دهنده یک آزمون دلالت دارد و بیانگر این است که سئوالات آزمون تا چه اندازه به هم رابطه دارند. زیرا در تدوین آنها این فرض پذیرفته شده است که هر سؤال معرفت مورد اندازه گیری است و از این نظر بین آنها تفاوتی وجود ندارد.

در این تحقیق از میان روش‌های موجود برای تعیین همسانی درونی از روش ضریب آلفا یا ضریب آلفای کرونباخ استفاده می‌شود. بر اساس تحلیل انجام شده بوسیله نرم افزار (اس پی اس)^۱ آلفای کرونباخ پرسشنامه (۲۷ سؤال تستی) سارقین ۰,۹۱۵ (نهصد و پانزده هزارم) می‌باشد که ضریب بسیار خوبی را نشان می‌دهد. پرسشنامه افسران (۸ سؤال تستی) ۰,۷۸۹ می‌باشد که ضریب خوبی را نشان می‌دهند. این ضریب‌ها بیان می‌کند که اجزاء پرسشنامه‌ها از همسانی درونی عالی برخوردار می‌باشند.

ضریب آلفای کل پرسشنامه مربوط به سارقین

تعداد آیتم‌های پرسشنامه	ضریب آلفای کرونباخ
۲۷	۰,۹۱۵

آلفای کل پرسشنامه مربوط به افسران

تعداد آیتم‌های پرسشنامه	ضریب آلفای کرونباخ
۸	۰,۷۸۹

همانطور که جدول فوق نشان می‌دهد پرسشنامه‌ها از ضریب پایایی بسیار خوبی برخوردار می‌باشد. این ضریب نشان می‌دهد که سئوالات پرسشنامه‌های تحقیق بطور کامل با هم هماهنگی می‌باشند. به عبارت دیگر اجزاء و ماده‌های تشکیل دهنده پرسشنامه‌ها دارای همسانی و یکنواختی مناسب بوده و مفهوم مشترکی را می‌سنجند.

روش تجزیه و تحلیل داده ها

در بخش تجزیه و تحلیل داده ها، پس از آنکه محقق داده های گرد آوری شده را استخراج و طبقه بندی نمود و جداول توزیع فراوانی و نسبت های توزیع را تهیه کرد، به تجزیه و تحلیل داده ها می پردازد. این مرحله از تحقیق اهمیت زیادی دارد زیرا نشان دهنده تلاش و زحمات فراوان محقق می باشد. در مرحله تجزیه و تحلیل آنچه مهم است این است که محقق باید اطلاعات و داده ها را در مسیر هدف تحقیق و پاسخ گویی به سوالات تحقیق و ارزیابی فرضیه های خود جهت داده و مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد. در تحقیق حاضر از نرم افزار (اس پی اس) رای تجزیه و تحلیل داده ها استفاده شده است. برای نمایش یافته ها نیز از ۲ نوع آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد. بدین صورت که در بخش یافته های توصیفی با استفاده از جداول یک بعدی، به بررسی موقعیت و نظر هر یک از پاسخگویان پرداخته شده است. در بخش یافته های استنباطی برای سنجش روابط علی- همبستگی بین متغیرهای مستقل و وابسته از آزمون t تک نمونه ای و فریدمن استفاده شده است.

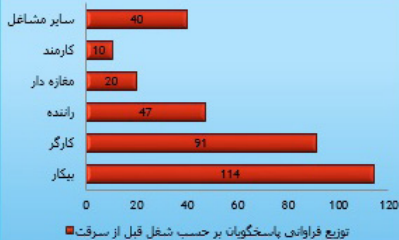

ویژگی های دموگرافیک سارقان

توزیع فراوانی نوع اتهام منجر به بازداشت

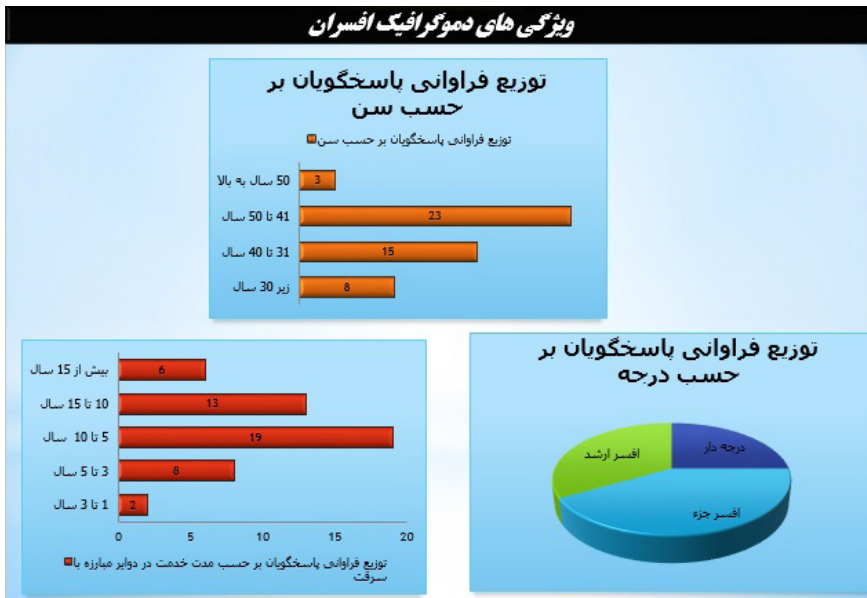

توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سن

توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تعداد سابقه کیفری

آزمون فریدمن

در اینجا به منظور بررسی و تحلیل واریانس متغیرها از آزمون فریدمن استفاده می‌شود. آزمون فریدمن یک آزمون ناپارامتری، معادل آنالیز واریانس با اندازه‌های تکراری است که از آن برای مقایسه میانگین رتبه‌ها در بین «متغیر (گروه) استفاده می‌کنیم. این آزمون زمانی کاربرد پیدا می‌کند که بخواهیم نظرات یک گروه را در چند زمینه مورد بررسی قرار دهیم و بر اساس نظرات افراد این گروه اولویت هر کدام از موارد را بر اساس رتبه بندی معنی دار مشخص کنیم. که در اینجا شاخص‌های زیر بر اساس نظرات جامعه نمونه (سارقین) اولویت بندی شده است.

نتایج رتبه‌ها بر اساس نظرات پاسخگویان

رتبه	شاخص	میانگین
۱	تناسب و اجرای دقیق احکام	۳,۹۴
۲	حمایت اجتماعی	۲,۱۹
۳	کنترل سارقین	۲,۰۸
۴	مجازات‌های جایگزین زندان	۱,۸۰

با توجه به خروجی جدول فوق که بر اساس نظرات نمونه آماری مورد نظر می‌باشد می‌توان نتیجه گرفت که به ترتیب شاخص‌های مورد بیشترین اهمیت را در تکرار سرقت دارند. که بیشترین اهمیت را تناسب و اجرای دقیق احکام به عنوان یک عامل مهم در تکرار سرقت و پایین‌ترین اولویت را با توجه به خروجی‌های جدول مولفه مجازات‌های جایگزین زندان دارد.

نتایج آزمون فریدمن بر اساس نظرات پاسخگویان

sig	df	Chi-Square	N	
۰,۰۰۰	۳	۵۷۱,۱۶۴	۳۲۲	فریدمن

تجزیه و تحلیل فرضیه‌های پژوهش

الف) آزمون توصیفی

فرضیه اول

به نظر می‌رسد کنترل سارقان بر تکرار سرقت موثر می‌باشد. به منظور بررسی تاثیر کنترل سارقان بر تکرار سرقت و آزمون این فرضیه، پرسشنامه بین نمونه آماری سارقان سابقه دار توزیع و پس از جمع بندی پاسخها و انتقال داده‌ها به نرم افزار spss از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شده است.

نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای، تاثیر کنترل سارقان بر تکرار سرقت

فاصله اطمینان ۹۵ درصد		تفاوت میانگین	معناداری	درجه آزادی	آماره t
کران بالا	کران پایین				
۱,۳۷۲۸	۰,۶۷۶۹	۱,۰۲۴۸۴	۰,۰۰۰	۳۲۱	۵,۷۹۵

در آزمون تی تک نمونه‌ای، میانگین تاثیر کنترل سارقان بر تکرار سرقت در $M=18,5248$ برآورد شد و بر اساس نتایج می‌توان اشاره کرد که به لحاظ آماری معنادار است ($sig > 0/05$). بدین معنی که تاثیر کنترل سارقان بر تکرار سرقت بیشتر از حد متوسط می‌باشد. بدین معنا که کنترل سارقان می‌تواند بر تکرار سرقت موثر باشد.

فرضیه دوم

به نظر می‌رسد حمایت اجتماعی از سارقان بر تکرار سرقت می‌باشد. به منظور بررسی تاثیر حمایت اجتماعی از سارقان بر تکرار سرقت و آزمون این فرضیه، پرسشنامه بین نمونه آماری سارقان سابقه دار توزیع و پس از جمع بندی پاسخها و انتقال داده‌ها به نرم افزار (اس پی اس) از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شده است.

نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای، تاثیر حمایت اجتماعی از سارقان بر تکرار سرقت

فاصله اطمینان ۹۵ درصد		تفاوت میانگین	معناداری	درجه آزادی	آماره t
کران بالا	کران پایین				
۳,۹۸۹۵	۳,۵۴۴۶	۳,۷۶۷۰۸	۰,۰۰۰	۳۲۱	۳۳,۳۱۶

در آزمون تی تک نمونه‌ای، میانگین تاثیر حمایت اجتماعی از سارقان بر تکرار سرقت ($M=18,7671$) برآورد شد و بر اساس نتایج می‌توان اشاره کرد که به لحاظ آماری معنادار است ($sig > 0/05$). بدین معنی که تاثیر حمایت اجتماعی از سارقان بر تکرار سرقت بیشتر از حد متوسط می‌باشد. بدین معنا که حمایت اجتماعی سارقان می‌تواند بر تکرار سرقت موثر باشد.

فرضیه سوم

به نظر می‌رسد بکارگیری مجازات‌های جایگزین زندان بر تکرار سرقت موثر می‌باشد.

به منظور بررسی تاثیر بکارگیری مجازات‌های جایگزین زندان بر تکرار سرقت و آزمون این فرضیه، پرسشنامه بین نمونه آماری سارقان سابقه دار توزیع و پس از جمع بندی پاسخها و انتقال داده‌ها به نرم افزار (اس پی اس) از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شده است.

نتایج آزمون تی تک نمونه ای، تاثیر بکارگیری مجازات های جایگزین زندان بر تکرار سرقت

فاصله اطمینان ۹۵ درصد		تفاوت میانگین	معناداری	درجه آزادی	آماره t
کران بالا	کران پایین				
۲,۷۴۷۳	۲,۲۰۹۳	۲,۴۷۸۲۶	۰,۰۰۰	۳۲۱	۱۸,۱۲۵

در آزمون تی تک نمونه ای، میانگین تاثیر بکارگیری مجازات های جایگزین زندان بر تکرار سرقت ($M=17,4783$) برآورد شد و بر اساس نتایج می توان اشاره کرد که به لحاظ آماری معنادار است ($sig > 0/05$). بدین معنی که تاثیر بکارگیری مجازات های جایگزین زندان بر تکرار سرقت بیشتر از حد متوسط می باشد. بدین معنا که بکارگیری مجازات های جایگزین زندان می تواند بر تکرار سرقت موثر باشد.

فرضیه چهارم

به نظر می رسد میزان اختیارات پلیس بر تکرار سرقت موثر می باشد.

به منظور بررسی تاثیر میزان اختیارات پلیس بر تکرار سرقت و آزمون این فرضیه، پرسشنامه بین نمونه آماری افسران نخبه مبارزه با سرقت توزیع و پس از جمع بندی پاسخها و انتقال داده ها به نرم افزار (اس پی اس) از آزمون تی تک نمونه ای استفاده شده است.

نتایج آزمون تی تک نمونه ای، تاثیر میزان اختیارات پلیس بر تکرار سرقت

فاصله اطمینان ۹۵ درصد		تفاوت میانگین	معناداری	درجه آزادی	آماره t
کران بالا	کران پایین				
۶,۶۱۴۱	۵,۸۷۰۴	۶,۲۴۲۲۴	۰,۰۰۰	۳۲۱	۳۳,۰۲۴

در آزمون تی تک نمونه ای، میانگین تاثیر میزان اختیارات پلیس بر تکرار سرقت ($M=26,2422$) برآورد شد و بر اساس نتایج می توان اشاره کرد که به لحاظ آماری معنادار است ($sig > 0/05$). بدین معنی که تاثیر میزان اختیارات پلیس بر تکرار سرقت بیشتر از حد متوسط می باشد. بدین معنا که افزایش

میزان اختیارات پلیس می تواند بر تکرار سرقت موثر باشد.

فرضیه پنجم

به نظر می رسد تناسب و اجرای دقیق احکام صادر شده بر تکرار سرقت موثر می باشد. به منظور بررسی تاثیر تناسب و اجرای دقیق احکام صادر شده بر تکرار سرقت و آزمون این فرضیه، پرسشنامه بین نمونه آماری سارقان سابقه دار توزیع و پس از جمع بندی پاسخها و انتقال داده ها به نرم افزار spss از آزمون تی تک نمونه ای استفاده شده است.

نتایج آزمون تی تک نمونه ای، تاثیر تناسب و اجرای دقیق احکام صادر شده بر تکرار سرقت

فاصله اطمینان ۹۵ درصد		تفاوت میانگین	معناداری	درجه آزادی	آماره t
کران بالا	کران پایین				
۹,۱۸۱۱	۷,۹۰۲۲	۸,۵۴۱۶۷	۰,۰۰۰	۴۷	۲۶,۸۷۳

در آزمون تی تک نمونه ای، میانگین تاثیر تناسب و اجرای دقیق احکام صادر شده بر تکرار سرقت ($M=28,5417$) برآورد شد و بر اساس نتایج می توان اشاره کرد که به لحاظ آماری معنادار است ($\text{Sig} > 0/05$). بدین معنی که تاثیر تناسب و اجرای دقیق احکام صادر شده بر تکرار سرقت بیشتر از حد متوسط می باشد. بدین معنا که تناسب و اجرای دقیق احکام صادر شده می تواند بر تکرار سرقت موثر باشد.

ب) آزمون استنباطی

فرضیه اول

در فرضیه اول تحقیق «تاثیر کنترل سارقان بر تکرار سرقت» مورد بررسی قرار گرفت. که برای سنجش این فرضیه و تعیین اهمیت «کنترل سارقان» به عنوان یک عامل مهم بر تکرار سرقت از آزمون تی تک نمونه ای استفاده شد. طی بررسی به عمل آمده، میانگین تاثیر کنترل سارقان بر تکرار سرقت ($M=18,5248$) برآورد شد و بر اساس نتایج می توان اشاره کرد که به لحاظ آماری معنادار است ($\text{Sig} > 0/05$). بدین معنی که کنترل سارقان یک عامل موثر بر تکرار سرقت می باشد. در پژوهشی که توسط نجفی علمی (۱۳۸۲) تحت عنوان ((بررسی تکرار

سرقت در میان سارقان سابقه دار)) به عنوان پایان نامه کارشناسی ارشد در دانشگاه علوم انتظامی انجام شده، نتیجه گرفته که بین ویژگی های فردی و شخصیتی، عوامل محیطی-اجتماعی و خانوادگی و محیط زندان و نظارت های بعد از آزادی رابطه وجود دارد. که نتایج بدست آمده از پژوهش حاضر هم سو و هم جهت با آن می باشد. همچنین نتایج بدست آمده با نتیجه تحقیقات اسلامی (۱۳۸۶) و قره گوزلو (۱۳۹۳) همخوانی دارد. لذا در تحلیل این فرضیه آنگونه می توان بیان کرد که تقویت و ایجاد زمینه ها و طراحی سازو کارهای کارآمد برای کنترل سارقان بعد از آزادی می تواند زمینه ای مناسب برای کاهش تکرار سرقت باشد. همچنین نتایج بدست آمده با نظریه انتخاب عقلایی جرم و نظریه تفاوت ارتباطات و انتقال فرهنگی ساترلند و نظریه سبک زندگی نیز همخوانی دارد.

فرضیه دوم

در فرضیه دوم تحقیق « تاثیر حمایت اجتماعی از سارقان بر تکرار سرقت » مورد بررسی قرار گرفت. برای سنجش این فرضیه و تعیین اهمیت « حمایت اجتماعی» به عنوان یک عامل مهم بر تکرار سرقت از آزمون تی تک نمونه ای استفاده شد. طی بررسی به عمل آمده، میانگین تاثیر حمایت اجتماعی بر تکرار سرقت ($M=18,7671$) برآورد شد و بر اساس نتایج می توان اشاره کرد که به لحاظ آماری معنادار است ($sig > 0/05$). بدین معنی که حمایت اجتماعی یک عامل موثر بر تکرار سرقت می باشد. در پژوهش مرادی (۱۳۵۴) تحقیقی با عنوان «بررسی علل ارتکاب مجدد سرقت در بین سارقان کانون اصلاح و تربیت» با روش پیمایشی و با انتخاب نمونه ۱۰۰ نفره انجام شده است. یافته های تحقیق نشان می دهد که مشکلات سارقان، ریشه های عمیق اجتماعی و روانی و اقتصادی دارد. همچنین در پژوهشی دیگر توسط حسنی (۱۳۵۶) در پایان نامه کارشناسی ارشد خود با عنوان «بررسی سرقت نوجوانان در کانون اصلاح و تربیت تهران» که در دانشگاه تهران-دانشکده علوم اجتماعی انجام داده ضمن بیان نتایج مختلف به این نتیجه رسیده است که فقر مالی، نداشتن تخصص و درآمد کافی از عوامل مهم در سرقت نوجوانان به شمار می رود. که با نتایج بدست آمده در پژوهش حاضر هم سو و هم جهت می باشد. لازم به ذکر است نتایج بدست آمده با نتیجه تحقیقات اسلامی (۱۳۸۶) - سیمون و ابرون و همچنین لیندی و پری

نیز همخوانی داشته و همسو می باشد. این فرضیه با نظریه کنش متقابل اجتماعی پارسونز و نیز نظریه های بی هنجاری مرتن و نظریه برچسب زنی و نظریه خرده فرهنگی کوهن در یک راستا بوده و همخوانی دارد. لذا در تحلیل این فرضیه اینگونه می توان بیان کرد که تقویت حمایت اجتماعی از سارقان بعد از آزادی از زندان می تواند بر پیشگیری از تکرار سرقت موثر باشد.

فرضیه سوم

در فرضیه سوم تحقیق « تاثیر بکارگیری مجازات های جایگزین زندان از سارقان بر تکرار سرقت » مورد بررسی قرار گرفت. که برای سنجش این فرضیه و تعیین اهمیت « بکارگیری مجازات های جایگزین زندان » به عنوان یک عامل مهم بر تکرار سرقت از آزمون تی تک نمونه ای استفاده شد. طی بررسی به عمل آمده، میانگین تاثیر بکارگیری مجازات های جایگزین زندان بر تکرار سرقت ($M=17,4783$) برآورد شد و بر اساس نتایج می توان اشاره کرد که به لحاظ آماری معنادار است ($\text{Sig} > 0/05$). بدین معنی که بکارگیری مجازات های جایگزین زندان یک عامل موثر بر تکرار سرقت می باشد. نتیجه تحقیق با نتایج به دست آمده از تحقیق معدنی (۱۳۶۹) و اسلامی (۱۳۸۶) و لیندن و پری همخوانی دارد. همچنین پژوهشی توسط خاک پور و زارعی (۱۳۸۸) با عنوان بررسی دیدگاه ها و نظرات مردم درباره زندان زدایی (استفاده از مجازات های جایگزین زندان)، با هدف بررسی دیدگاه ها و نظرات مردم در زمینه زندان زدایی صورت گرفته است. نتایج پژوهش طیف وسیعی از فعالیت های اجتماعی را به عنوان مهم ترین جایگزین مجازات زندان نشان می دهد. همچنین بر افزایش میزان آگاهی مردم، قضاوت و سایر دست اندرکاران امور انتظامی و قضایی و فرهنگ سازی در این زمینه تأکید می ورزد. که با مطالعات و نتایج بدست آمده در پژوهش حاضر هم سو و هم جهت می باشد. نتایج به دست آمده در راستای نظریه کنترل اجتماعی دورکیم و کنش متقابل اجتماعی پارسونز می باشد.

فرضیه چهارم

در فرضیه چهارم تحقیق « تاثیر میزان اختیارات پلیس بر تکرار سرقت » مورد بررسی قرار گرفت. که برای سنجش این فرضیه و تعیین اهمیت « میزان اختیارات پلیس » به عنوان یک عامل مهم بر تکرار سرقت از آزمون تی تک نمونه ای

استفاده شد. طی بررسی به عمل آمده و اخذ نظر از افسران نخبه مبارزه با سرقت، میانگین تاثیر میزان اختیارات پلیس بر تکرار سرقت ($M=26,2422$) برآورد شد و بر اساس نتایج می توان اشاره کرد که به لحاظ آماری معنادار است ($sig > 0/05$). بدین معنی که میزان اختیارات پلیس یک عامل موثر بر تکرار سرقت می باشد. نتایج به دست آمده هم راستا با نظریه بازدارندگی سزار بکاریا می باشد.

فرضیه پنجم

در فرضیه پنجم تحقیق « تاثیر تناسب و اجرای دقیق احکام صادر شده بر تکرار سرقت » مورد بررسی قرار گرفت. برای سنجش این فرضیه و تعیین اهمیت « تناسب و اجرای دقیق احکام صادر شده » به عنوان یک عامل مهم بر تکرار سرقت از آزمون تی تک نمونه ای استفاده شد. طی بررسی به عمل آمده، میانگین تاثیر تناسب و اجرای دقیق احکام صادر شده بر تکرار سرقت ($M=28,5417$) برآورد شد و بر اساس نتایج می توان اشاره کرد که به لحاظ آماری معنادار است ($sig > 0/05$). بدین معنی که تناسب و اجرای دقیق احکام صادر شده یک عامل موثر بر تکرار سرقت می باشد. در پژوهشی، مهابادی (۱۳۷۶) در پایان نامه خود با عنوان «(علل اجتماعی ارتکاب جرم)» که در زندان اصفهان انجام شده است به این موضوع پرداخته است. بر اساس نتایج این پژوهش از عوامل اصلی افزایش مجرمین سابقه دار، عدم کارآیی قوانین و مجازات زندان در جلوگیری از ارتکاب جرم بوده است که با نتایج به دست آمده در پژوهش حاضر هم سو هم جهت می باشد. همچنین نتایج به دست آمده با نظریه انتخاب عقلایی جرم و نظریه بازدارندگی سزار بکاریا و نظریه اقتصادی جرم گاری بکر و نظریه تئوری کلاسیک جرم نیز همخوانی دارد.

نتیجه گیری

طی هر تحقیق، محقق به دنبال یافتن پاسخی برای سوالات خود در خصوص تحقیق بوده است، لذا در قالب نتیجه گیری تمامی اطلاعات به دست آورده شده مورد بررسی قرار گرفته و از میان آنها جواب هایی متناسب با سوالات استخراج می شود. این تحقیق، روی جامعه ای از سارقان در حوزه مورد پژوهش، به تعداد ۳۲۲ نفر و افسران نخبه مبارزه با سرقت به تعداد ۴۸ نفر صورت گرفته است.

بیشترین تعداد سارقان در بازه‌ی سنی ۲۱ تا ۲۵ سال قرار داشتند. با تخمین ۲۷,۳۳٪، میزان تحصیلات غالب جامعه، دارای تحصیلات راهنمایی بوده و بیشترین تعداد سابقه کیفری در رابطه با سرقت ۳۲,۳۰٪ سه مرتبه می‌باشد. همچنین سابقه کیفری بیشترین تعداد پاسخگویان با تخمین ۲۵,۷۸٪ سرقت بوده است. با توجه به نتایج آزمونهای به عمل آمده، کلیه فرضیه‌های تحقیق مورد تایید قرار گرفته و معلوم گردید که هر ۵ عامل ۱- کنترل سارقان سابقه دار ۲- حمایت اجتماعی از سارقان سابقه دار ۳- بکارگیری مجازاتهای جایگزین حبس ۴- افزایش میزان اختیارات پلیس ۵- تناسب و اجرای دقیق احکام صادر شده در تکرار سرقت موثر می‌باشد. همچنین بر اساس نتایج به دست آمده از آزمون فریدمن معلوم گردید که از نظر پرسش شوندگان بیشترین تاثیر را تناسب و اجرای دقیق احکام و کمترین تاثیر را استفاده از مجازاتهای جایگزین حبس دارند. بنابراین نتایج پژوهش مشخص گردید که کنترل سارقان آزاد شده، انجام حمایتهای اجتماعی از سارقان بعد از آزاد شدن از زندان، بکارگیری مجازاتهای جایگزین حبس، افزایش میزان اختیارات و اقتدار پلیس و متناسب بودن احکام قضایی با جرائم و اجرای دقیق مجازاتها بر تکرار مجدد سرقت موثر می‌باشد. همچنین بر اساس نتایج به دست آمده از آزمون فریدمن و مقایسه میانگین رتبه‌ها مشخص شد که تناسب و اجرای دقیق احکام بیشترین اهمیت را در جلوگیری از تکرار سرقت دارا می‌باشد.

پیشنهادات

- بر اساس نتیجه فرضیه یک پیشنهاد می‌گردد تا توسط معاونت حقوقی و امور مجلس ناجا قوانینی در رابطه با کنترل مجرمین باتعین ضمانت اجرایی تدوین و از طریق مرجع ذی ربط تصویب تا ضمن افزایش اثر بخشی کنترل اقدامات ناجا در چارچوب قانون باشد.
- بر اساس نتیجه فرضیه دوم پیشنهاد می‌گردد تا سازو کاری در ناجا با همکاری و هماهنگی نهادهای مرتبط طراحی گردد که افسران پرونده با توجه به شناختی که از متهمان خود دارند بعد از آزادی آنها از زندان، امکان معرفی آنها به مراکز حمایتی و کاریابی را داشته باشند.
- پیشنهاد می‌گردد تا مراکز ترک اعتیاد و بازتوانی معتادان به تعداد کافی و

برابر با استانداردهای جهانی با نظارت بهزیستی و حمایت شهرداری ها راه اندازی شده تا افراد معتاد بدون پرداخت وجه امکان مراجعه و درمان داشته باشند.

■ بر اساس نتایج فرضیه سوم پیشنهاد می گردد تا توسط قوه قضاییه و همکاری ناجا، طرح حبس خانگی و کنترل توسط دستبند الکترو نیکی که جایگاه قانونی نیز پیدا نموده هر چه زودتر اجرایی گردد.

■ پیشنهاد می گردد تا اقدامات امینی و تربیتی در جهت جلوگیری از اعزام افراد کم سن و سال که برای اولین بار مرتکب سرقت شده اند به زندان فراگیرتر شده و از آنان در امور عام المنفعه استفاده و محکومیتهایی نظیر اجبار به سواد آموزی و حرفه آموزی و فراگیری مهارتهای زندگی در نظر گرفته شود.

■ با تشکیل اردو گاههای کار اجباری، سارقان حرفه ای به این مراکز اعزام و با بکارگیری در مشاغل سخت تنبیه گردیده و هزینه نگهداری آنان نیز تامین گردد.

■ محرومیت از مرخصی سارقان در حال تحمل کیفر از سوی محاکم قضایی به منظور پیشگیری از تکرار جرم توسط آنها در راستای فرضیه پنج تحقیق پیشنهاد می گردد.

■ تصویب قوانین بازدارنده و تشدید مجازات سارقان سابقه دار توسط نظام قانون گذاری.

پیشنهادات برای محققان دیگر

■ پیشنهاد می گردد تحقیق مشابهی در ندامتگاه تهران بزرگ انجام و ضمن مشخص نمودن آمار دقیق سارقان سابقه دار (به درصد)، تاثیر اجرای دقیق آیین نامه زندانها بر اصلاح سارقان بررسی گردد.

■ پیشنهاد می گردد تحقیقی با موضوع علل ارتکاب سرقت برای اولین بار، در بین نوجوانان و جوانان انجام گیرد.

■ پیشنهاد می گردد تحقیقی در خصوص علل ارتکاب سرقت توسط زنان انجام شود.

■ پیشنهاد می گردد تحقیقی در رابطه با تاثیر اختلاف طبقاتی و ارتکاب سرقت

انجام شود.

- پیشنهاد می‌گردد تحقیقی در رابطه با تاثیر آیین دادرسی و قانون مجازات اسلامی جدید بر تکرار مجدد سرقت و تنبیه مجرمان انجام شود.
- پیشنهاد می‌گردد تحقیقی با موضوع راه اندازی اردوگاههای کار اجباری برای سارقان حرفه‌ای و تاثیر آن بر پیشگیری از ارتکاب مجدد سرقت انجام شود.

منابع

- آشوری، محمد. (۱۳۸۴)، آیین دادرسی کیفری، چاپ دهم، تهران، جلد اول، انتشارات سمت.
- آفنداک، خلیل و المیرا حسن دوست. مترجم. (۱۳۹۲)، راهنمای اصول اساسی جایگزین های حبس، تهران، انتشارات روانشناسی و هنر.
- ابراهیمی، شهرام. (۱۳۹۱)، جرم شناسی پیشگیری، جلد اول، تهران، چاپ دوم، نشر میزان.
- پیکا، جرج. (۱۳۸۹)، جرم شناسی، مترجم علی حسین نجفی ابرند آبادی، تهران، نشر میزان.
- حر عاملی، محمد حسن. (۱۳۶۷)، وسائل الشیعه فی تحصیل مسائل الشریعه، قم، انتشارات آل البیت لاحیا التراث.
- خاکی، غلامرضا. (۱۳۹۱)، روش تحقیق با رویکرد پایان نامه نویسی، تهران، نشر کوهسار.
- خاکی، غلامرضا. (۱۳۸۴)، شیوه نامه تدوین طرح و نقد تحقیق، (بی جا)، نشر بازتاب.
- خمینی، سید روح الله. (بی تا)، تحریر الوسیله، مترجم هاشم نوری کرمانشاهی، جلد دوم، (بی نا).
- خوشزاد، سید رضا- عبدالحسین خلعتبری (۱۳۸۶)، طرح ریزی و هدایت عملیات پی جویی سرفت، تهران، انتشارات دانشگاه علوم انتظامی.
- دانش، تاج الزمان. (۱۳۶۸) حقوق زندانیان و علم اداره زندانها، تهران، نشر دانشگاه تهران.
- زهر، هوارد. (۱۳۸۳)، کتاب کوچک عدالت ترمیمی، ترجمه حسین غلامی، تهران، نشر مجد.
- سراج زاده، سید حسین (۱۳۸۸/۱۲/۱۰)، اثر تشدید مجازات در کاهش ارتکاب جرم www.isa.org.ir.
- ستوده، هدایت الله. (۱۳۸۰)، آسیب شناسی اجتماعی، چاپ هشتم، نشر آوای نور.
- شومیکر، دونالد جی. (۱۹۹۴)، نظریه های بزهکاری، ترجمه صغری ابراهیمی قوام، تهران: نشر دانشگاه علوم انتظامی.
- صدیق سروسستانی، رحمت الله. (۱۳۸۷)، آسیب شناسی انحرافات اجتماعی، چاپ دوم، تهران، انتشارات سمت.

- علامه طبرسی. (۱۳۵۰)، تفسیر مجمع البیان، جلد هفتم، تهران، نشر فراهانی.
- غلامی، حسین. (۱۳۹۰)، تکرار جرم، چاپ سوم، (بی جا)، نشر میزان.
- کشاورز، بهمن - کریم کشاورز (۱۳۸۲)، متن محشای قانون و آیین نامه اصلاح قانون تشکیل دادگاههای عمومی و انقلاب معروف به قانون احیا دادرسی، چاپ دوم، تهران، نشر کشاورز.
- قره گوزلو، آیت. (۱۳۹۲)، بررسی روش های کنترل مجرمین سابقه دار بر پیشگیری از تکرار جرم، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علوم انتظامی.
- کمالان، سید مهدی (۱۳۹۳)، قانون مجازات اسلامی، چاپ دوم، تهران، نشر برازش.
- کی نیا، مهدی. (۱۳۶۸)، مبانی جرم شناسی، جلد دوم، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- گسن، ریمون. (۱۳۷۰)، مقدمه ای بر جرم شناسی، ترجمه مهدی کی نیا، تهران، (بی نا).
- محمدی فر، اسدالله. (۱۳۹۱)، تعیین علل وقوع سرقت موتور و راهکارهای پیشگیری از آن در شهر اراک، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علوم انتظامی.
- منصور، جهانگیر. (۱۳۹۳)، قانون جدید آیین دادرسی کیفری، چاپ پنجم، نشر دیدار، (بی جا).
- منصور، جهانگیر. (۱۳۸۶)، قانون مجازات اسلامی، چاپ چهل و پنجم، تهران، نشر دیدار.
- نجفی ابرند آبادی، علی حسین. (۱۳۹۱)، مباحثی در علوم جنایی «تقریرات» به کوشش شهرام ابراهیمی، ویراست هفتم.
- هدایتی، محمد علی (۱۳۸۱)، آیین دادرسی کیفری، چاپ دهم، جلد اول، تهران، انتشارات سمت.